

Komentarji

Obah koncih je mizerija, kaj pa na sredi?

Z ameriškim malim farmerjem je velik križ. Še zmirom je "New dealerji" ga si-
dijo za roke in noge, da postavijo pokonci, a ne ob-

Rooseveltova administracija rada pomagala farmerju, da ekonomsko dvigne na noge. Je mu posojila, omejila je izdajanje glavnih pridelkov, ne bo "preveč" tega blaga na v naložila procesni davek, pšenico moko, svinjino, krompir in tobak, s tem davkom plačuje nagrade farmerju, če dovoljno omeji glavne pri-

namen vsega tega je, da se nejejo cene pridelkom in da farmerju kaj ostane za njegov

Kako mu bo ostalo? Kdo pa glavni odjemalec farmerskih pridelkov, živil, v mestih? Kdo na drugem koncu trga?

Delavec, delavske družine! Delavec na drugem koncu trga je v škripci; velika armada delavcev je še vedno brez dela, delo, ki se delajo ali ki se delo, se pa nočejo zvišati, ki zmogli višje cene.

Ko se vladi posreči, da dvig-farmerju cene, bo s tem u-lava delavca, ki bo prisiljen povzeti manj in farmer ne bo na boljem.

Ko je že stara kontradikcija v priiskem ekonomskem siste-mu, pomaga farmerju, udariš v! Obema hkrati ne mo-pomagati.

Ameriški farmer pa ne pro-ra samo za domači trg, pro-ja tudi za svetovni trg. A-
ka pšenica, bombaž, meso,
gre v vse dele sveta. Am-
druhih delih sveta tudi
drujajo — zlasti zdaj, ko
jo, da je Amerika omejila
o produkcijo. Vse velike
ave se ženejo kakor blazne,
bi nadomestile Ameriko in
polnile svetovni trg. Kriza je
povsod, delovno ljudstvo ni-
nikjer zaslučka in kupnih
in tako bo povsod "preveč"
na trgu.

Delavec ne Delavec ne
pokusiti, kar farmer pri-
in farmer ne more poku-
kar delavec izdela. Farmer
delavec sta v pomanjkanju —
redi pa stoji "previsno" bla-
kakor velikanska gora.

Karšidko, ki nima same slame
lavi, se upravičeno vpraša:
to je to, da farmer in dela-
ki vse pridelata in izdelata,
svet potrebuje, direktno ne
enjavata svojih pridelkov in
nikov? Kdo je med njima, ki
a to brani?

Med njima je veliko krdelo
blavec — parazitov, ki oro-
farmerja in delavca in dr-
potrebščine — farmerjev in
avev produkt — zase, za
trg in čakajo kupca, čakajo
čakajo, pa če med tem ves
pogine lakote, golote in
zote!

ne potrebščine so za trg, ne
potrebo ljudi. To je proklet-
o gospodarstvenega sistema.
o organizirani roparji —
kontrolirajo kapital in poli-
vlade — stoji med delavci
farmerji, izkoriščajo oboje in
delujejo na račun obojih, ne
bi sami s prstom ganili pri
razhajaju resničnega boga-

to je glavni in temeljni
ka, da sta in ostaneta mali
mar in mezdni delavec v
ni gospodarstveni krizi, da jima
vedno manjkalo potrebščin in
med njima beda, dočim bo na
a vedno "preveč" potrebščin.
je in ostane toliko časa,
er bo na svetu ta gospodar-
stven. Vsako reformiranje
poboljšanje tega sistema
je ne pomagalo. Volka ne
— volka je treba ubi-
je za hode dokraja izne-

EASTMANOV ŽE-LEZNIČARSKI ZAKON

Osnutek daje delavcem popolno svobodo do organizacije in določa kazni za kršitelje te pravice. Spore bi reševali slično ko med vojno

Washington. — Vladni železniški koordinator Joseph B. Eastman je kongresu te dni predložil osnutek za nov železničarski zakon, ki daje delavcem popolno svobodo do organizacije, prepoveduje upravam nego-vanje in vzdrževanje kompa-nijskih unij ter določa nov sis-tem za izravnavanje delavskih sporov na železnicah.

Ta osnutek je izpopolnitev sedanjega železničarskega zakona iz leta 1926 in 1932; vsebuje smisel delavske točke 7a zakona za gospodarsko obnovo in raznih Eastmanovih odredb, nanašajočih se na kompanijske unije. Odseka obeh zbornic za meddržavno trgovino sta šla takoj na delo in odredila zasli-šanje o osnutku.

Eastmanov osnutek daje vsem železničarskim delavcem abso-lutno svobodo do organizacije. Kompanijskih unij sicer ne prepoveduje direktno, praktično jih pa onemogoča. Upravam železnic, od najmanjšega bossa do najvišjega uradnika pa direktno prepoveduje vsako siljenje de-lavcev v organizacijo ali jim braniti to. Niti centa ne sme nobena družba, porabiti za vzdr-ževanje kakšne kompanijske unije. Priznane so le unije, ki so narodne po obsegu, to je le delavske.

Za vsako kršenje zakona je določena kazen od \$1000 do \$20,000 ali šest mesecev zapora ali pa oboje. Družbe so odgovorne v tem pogledu za akcije vseh delavcev, od najnižjega "slam-natega bossa" do najvišjega. Eastman pravi, da se često pri-peti, da uprava zaključi nekaj, delovodje pa store nekaj popolnoma drugega, kar je često v navskrižju z navodili in stališ-čem uprave. Bossi so bili po-sebno agilni v kompanijskih unijah, ki zadnje čase cepajo dru-ga za drugo na železnicah.

Med Eastmanovim osnutkom in originalnim Wagnerjevim predlogom proti kompanijske-mu unionizmu ni nobene bistve-ne razlike. Smoter obeh je enak. "Vidi se mi čudno, zakaj so podjetniki dvignili toliko kri-ka proti mojemu načrtu, proti Eastmanovemu pa ni nobenega glasu", je komentiral senator Wagner. Pojasnilo tega "feno-mena" je, da so železničarji močno organizirani in imajo večji politični vpliv v Washing-
tonu, ker znajo biti aktivni v kam-pajah. Na drugi strani so delavci v openšaparskih indus-trijah brez vsake moči in vpliva.

Važno so tudi določbe za iz-ravnavanje delavskih sporov. Tudi v tem pogledu določa East-manov osnutek nov sistem, ki sliči v dobri meri sistemu, ki je bil v veljavi med vojno in se je po Eastmanovem mnenju iz-kazal uspešnega.

Sedanji zakon določa pokra-jinske in sistemske komisije za izravnavanje sporov. Te pro-stovoljne komisije, v katerih sta obe stranki enako zastopani, ni-so praktične, ker ne funkcionirajo dobro. Pri več železniških sistemih jih sploh ni. Ustanov-ljena tudi ni bila še nobena na-rodna komisija kakor jih pred-viđuje zakon.

In kolikor je bil ta sistem iz-veden, se je pa izkazal nepraktičnega, ker je prikladen le za zavlačevanje in ne reševanje sporov. Sedaj pride komisija lahko do zaključka le, če se spo-razumeta obe stranki, ki imata enako število zastopnikov.

Po novem sistemu bi vse spo-re reševal National Board of

Dollfuss bombardiran z gnilimi jajci v Gradcu

Socialisti pobarvali cesto rdeče, po kateri se je vozil diktator

Gradec, Avstrija, 16. apr. — Dollfuss, ki je prišel večeraj v Gradec, da bo govoril na jav-nem shodu, je bil sprejet s točo klopotev in 300 korakov od njega je eksplodirala smrdeča bomba, ki je naredila tak smrad, da je vse bežalo.

Dollfuss je dospel z letalom z Dunaja, ko pa je na letališču zasedel avto, se je moral voziti po cesti, ki je bila rdeče pobar-vana in na cesti so bili napisi "Dol s fašizmom, dol z Dollfus-som!" Tega čina so socialisti obdolžili.

Shod se je po bombardiranju z gnilimi jajci malo umiril in diktator je govoril, toda zveza za oddajanje govora po radiu je bila nekje pretrgana in Doll-fussa so slišali le na shodu.

Delavska tajnica upa na izboljšanje

Prosperiteta je pa še daleč za ogrom — vsaj za brezposelne

Washington. — (FP) — Tem-ni oblaki depresije se počasi dvigajo, po mnenju delavske tajnice Frances Perkinsove in na horizontu se že kažejo "simp-tomi" izboljševanja. Te misli je povedala na konvenciji Rde-čega križa.

Znaki izboljšanja so v naraščanju profitov in plač ter skrajšanju delovnika, je rekla Perkinsova. Je pa potreben še velik korak na polju uposlitve, predno bo prišlo do večjega iz-boljšanja.

Predno bo dosežena točka iz leta 1929, morajo težke indus-trije in tovarne za opremo (durable goods) zvišati število uposlenih delavcev za 37% in industrije za konzumsko blago in potrebščine za 17%. Iz tega je razvidno, da je prosperiteta še daleč, daleč za ogrom.

43 komunistov obsojenih v za-por na Poljskem

Lutsk, Poljska, 16. apr. — Pred tukajšnjim sodiščem je bi-lo obsojenih 43 ukrajinskih komunistov v zapor od treh do o-smih let zaradi protivladne pro-pagande.

SLABI IZGLEDA ZA OD PRAVO "SLUMOV"

Največja ovira so zemljiški ode-ruhi in profiterji

Washington. — (FP) — Vlad-ni projekti proti slumom in za gradnjo delavskih stanovanj ter podeksistenčnih farmerskih ko-lonij za brezposelne še vedno čakajo prilike, da postanejo kaj več ko načrti na papirju.

Notranji tajnik Ickes pravi, da se povsod pojavijo zemljiški profiterji, kjerkoli zavohajo, da misli vlada na nakup zemlji-šča. Vlado konfrontirajo s tako visokimi cenami, da je vsaka akcija izključena.

Ickes pravi, če ne bo šlo dru-gače, se bo poslužil pa pravice "eminent domain", kar pome-ni, da vlada vzame zemljo in do-loči "primerno" ceno. Ta cena bi bila v vseh slučajih dokaj višja kakor pa je faktična vred-nost zemljišča. In kljub temu, da ima notranji tajnik sto mi-lionov za gradnjo cenjenih sta-novanj, je ta akcija izključena, če se vlada ne posluži drugih sredstev, ki bi ji omogočila za-seči zemljišča in le toliko plača-ti zanje kot je njih faktična vrednost.

Slične skušnje ima vlada tu-di z načrti za podeksistenčne farmerske kolonije, za kar je na-menila 25 milijonov za začetek. Povsod naleti na zemljiške pro-fitarje, kar pomeni, da imajo tajne stike s kakim vladnim u-sluzbencem ali uradnikom, ki jim lahko da "tip" ali informa-cije.

"Od vsega začetka imamo o-pravka z zemljiškimi spekulanti, ki pretaknejo nebo in zemljo v prizadevanju, da izvohajo, kje namerava vlada pričeti s pro-jeptom in jo prialiti na plače-vanje visoke cene, kar zanje po-meni velik profit," pravi Ickes.

Samomor pred sodiščem v Franciji

Pariz, 16. apr. — Henri Ro-chette, notorični francoski špe-kulant in slepar, si je z britvijo prerezal vrat v sodni dvorani potem, ko ga je sodnik obso-dil na tri leta ječe. Istčasno se je ustrelil njegov brat na drugem koncu Pariza.

Roosevelt se ne ogreva za Wagnerjev načrt

Trockij najden v Franciji!

Tri mesece je bival neopažen tamkaj

Pariz, 16. apr. — Francoska policija je večeraj posetila neko osamljeno vilo v goščavi Fon-tainebleauja na robu Pariza in našla v nji Leona Trockija, ki je tamkaj bival nepoznan okrog tri mesece.

Policija je izvršila obisk, ko je bila informirana, da tam živi čuden človek, ki je vedno zaprt v vili, ima dva huda psa, ki ne pustita nikogar notri, dalje ima stražo, ne prejema nobene po-šte, toda vsako noč ga obišče neznan sel z motorciklom, ki mu prinese časopise in pisma.

Trockij je sprva tajil, kdo je, toda vodja policije ga je spo-znal, nakar je mož priznal in povedal, da se je tamkaj akri-val pred sovražniki, ki mu gro-zijo s smrtjo. Rekel je tudi, da baš zdaj organizira "četrto in-ternacionalo". Policija je pre-iskala stanovanje, a našla ni nič protifrancoskega, dobila pa je precej dokumentov, ki se tičejo sovjetske Rusije. Na Trockije-vi pisalni mizi sta ležala dva nabita revolverja.

Policija je prejela od mini-stra notranjih zadev nalog, da Trockija izžene iz Francije. Kam ga izžene, ni znano. Izvedelo se je, da mu je francoska vlada še lani dovolila, da se lahko na-stani na otoku Korziki.

112 let kadila iz pipe

Savannah, Ga. — Dne 15. t. m. je v tukajšnji ubožnici umr-la Belle Rhynes, stara 123 let. Ko je bila stara 11 let, je začela kaditi tobak iz pipe in kadila je nepretrgoma 112 let. Ženska je bila uverjena, da ji je baš to pomoglo do tako visoke starosti.

Šest ubitih v avtobusu

Elyria, O. — V nedeljo popol-dne je avtostruk treščil v avto-bus z 19 potniki, ki je bil na po-ti iz Pittsburgha v Chicago. Šest potnikov je bilo ubitih in 12 ranjenih. Med mrtvimi po-tniki je tudi neki Kristo Vasilje-vič iz Massilona, O.

Določba trideseturnika mu tudi ne ugaja, priporočil pa bo še ta teden nov relifni načrt pol-druge milijarde dolarjev. Kongres zaključen prihodnji mesec

Washington. D. C., 16. apr. — Predsednik Roosevelt je sinoči konferiral z voditelji demokratske večine v nižji kongresni zbornici in urgiral jih je, naj se požurijo z delom in zaključijo zasedanje kongresa čim prej mogoče. Ray n e y, predsednik zbornice, je rekel po konferen-ci, da bo zasedanje lahko zaklju-čeno krog 15. maja.

Roosevelt je povedal zborni-
nim voditeljem, da ima pripravl-jen splošen relifni načrt, ki ga predloži kongresu ta teden; za izvajanje tega načrta bo kon-gres moral dovoliti nadaljnjo poldruge milijardo dolarjev. Od načrtov, ki čakajo pred kongre-som, je najnужnejši oni za regu-liranje borz, je rekel predsednik, toda on hoče precej sprememb v tem zakonskem načrtu.

Roosevelt je tudi rekel, da mu je prav, če se Wagnerjev načrt — ki ima odpraviti kompanijs-ke unije in za stalno utrditi federalni razsodiščni delavski odbor — odloži na prihodnje le-to. Povedal je tudi, da naspro-tuje Connerjevemu načrtu za uvedbo 30-urnega delovnika; dalje nasprotuje vsem določ-bam, ki nameravajo ustanoviti centralno monetarno (denarno) oblast.

"Father" Coughlin neza-dovoljen z Rooseveltom

V svoji zadnji radiopridigi je očiglasno "regimentiranje in-dustrij in farm, kar hočejo imeti komunisti!"

Detroit, Mich. — Zupnik Charles E. Coughlin, radiopri-digar, je v nedeljo v svojem zaključnem govoru povedal do-voľ, iz česar se jasno razume, da ni zadovoljen z Rooseveltovo administracijo, od katere je pričakoval veliko več. Napadel je "regimentiranje industrij in farm (NRA in AAA)", po čemur hrepene komunisti in med-narodni bankirji (!) Rekel je, da je Roosevelt sicer podržal zlati rezervi, toda rezerva je ostala pod kontrolo Wall Stree-ta in mednarodnih bankirjev!

Coughlin je tudi napadel Fletcher Rayburnov zakonski načrt za reguliranje borznega trga in zahteval je, da mora vla-da odpraviti privatni bančni sistem ter ustanoviti federalno centralno banko s podružnica-mi v vsakem mestu, obenem pa podržaviti srebro, ki naj bo po-dlaga denarni valuti kakor je zlato.

"Roosevelt bi bil lahko Mo-jzes, ki bi vodil Ameriko iz pu-ščave — je rekel župnik Cough-lin — in 4. marca 1933 smo trdno upali, da bo Mojzes, am-pak zadnje mesece se je nekaj zgodilo in danes Roosevelt izgublja svoj prestiž in bati se je, da se popolnoma izgubi v pu-ščavi!"

Coughlin je dejal, da njegov ideal je državni kapitalizem, ki ga ima "milijonkrat rajši kakor Marksov socializem in komuni-zem".

"Roosevelt ima prav, ne Mussolini"

London, 16. apr. — Tukaj-
šnji Sunday Express piše, da je velika razlika med Roosevelto-vim in Mussolinijevim progra-mom za pobijanje depresije. Mussolini znižuje plače in cene, Roosevelt pa obratno zvišuje ce-ne in plače. Mussolini vodi Ita-lijo v vedno večjo bedo, dočim Roosevelt "vodi Ameriko" na-vzgor v "prosperiteto".

Lastnik železniških delnic in bondov je oni, ki hoče imeti redukcijo mezd železničarjev. (Narisaal Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNarodnina: za Zdravne drzave (sven Chi-
cago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 na pol
leta, \$1.50 na tretji leta; za Chicago in Slovene
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za Slovene
\$5.00 na leto.Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$4.00 per year,
Chicago and Slovene \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cena oglasa po dogovoru.—Reklama se ne
vraca.
Advertising rates on agreement.—Manuscript
will not be returned.Naslov na var, kar ima stik s listom:
PROSVETA
867-35 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Avto zadušil članico

Cleveland. — Louise Japelj, roj. Androja, stara 31 let in doma iz Leobna na Stajerskem, je bila zadnje dni žrtev strupenih plinov, ki uhaajo iz tekočega motorja. Njen mož jo je našel mrtvo v garaži poleg avta. V Ameriki je bila 26 let in zapuša moža, dva otroka, starše, brata in dve sestrji. Bila je članica društva št. 158 SNPJ.

Mestni blagajnik

Calumet, Mich. — Joseph Weiss, slovenski kandidat za mestnega blagajnika, je pri volitvah zmagal z veliko večino glasov. To je že drugi slovenski blagajnik v Calumetu.

Operacija

Milwaukee. — Frank Klopčich, gostilničar, 2306 W. Locust st., se je moral zadnje dni podvreči operaciji, katero je srečno prestal. Klopčich je član SNPJ.

Vesti iz Calumeta

Calumet, Mich. — Math Benčič in Peter Štimac, zadnji v South Rangu, sta pred kratkim izgubila licenco za prodajanje opojne pijače. Oba sta bila obtožena nedostojnega obnašanja. — James Belobrajdič iz Ahmeeka je odpotoval v Washington, D. C., kjer je kot izurjen kovač dobil službo na ladji, ki je last vlade.

Novi grobovi

Cleveland. — Umrli je Jos. O. Stanek, star 50 let in doma iz Skranje vas na Dolenjskem. V Ameriki je bil 22 let in tu ne za pušča nobenih sorodnikov. — V mestni bolnišnici je umrl John Juretič, star 47 let in samec, doma iz Meršine pri Gorici na Primorskem. V Ameriki je bil 27 let in tu ni zapustil sorodnikov. — Umrli je Frances Juh, roj. Ranjar, stara 66 let in doma iz St. Vida pri Zatični. V Ameriki je bila čez 40 let in tu zapuša moža, sina in štiri hčere.

Nov grob v starem kraju

Coverdale, Pa. — John Bele član društva št. 427 SNPJ, je prejel vest iz stare domovine, da je v Vrhu št. 11, pošta Stopiče pri Novem mestu na Dolenjskem umrl njegov oče. Zapustil je tri sinove — enega doma, drugega v Združenih državah in tretjega v Argentini — ter omoženo hčer.

Hitlerjevci potegnili Dollfussov list

Dunaj, 16. apr. — Glasilo Dollfussove krščansko-socialne stranke "Weltblatt" je zadnje dni priobčil pesem, ki se glasi, da oni, ki so v februarjski civilni vojni padli, niso umrli zaman, kajti danes vlada mir v Avstriji, toda začetne črke vsake vrstice sestavljajo klic "Heil Hitler". V uredništvu niso pogruntali tega skritega klika, dokler ni bil list že v rokah čitateljev.

Velike demonstracije v Franciji

Pariz, 16. apr. — Včeraj so bile v več ko sto mestih Francije velike demonstracije državnih namestencev proti vladi zaradi znižanja plače. Na desetisoče namestencev je korakalo po ulicah z rdečimi zastavami in med prepevanjem "Internationale". Nemirov ni bilo. Demonstracije se bodo nadaljevale. Grožnja generalne stavke je vedno večja.

Levičarski socialisti se obrnili od Moskve

York, Anglija. — Konvencija angleške neodvisne delavske stranke (levičarski socialisti) je s 126 proti 34 glasovom sklenila pretrgati vse razgoore s tretjo internacionalo, s katero se je pogajala za pridruženje.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Smrtna kosa in drugo

Livingston, Ill. — Potrebno je, da se vsi kdo oglasi iz te naselebine. Čakal sem, da se kdo od tistih, ki imajo odgovorna mesta v društvih, oglasi, pa vsi molčijo. Morda mislijo, da bi grešili, če bi kdo izmed njih poslal dopis Prosveti. Kadar so volitve hočejo imeti vse stolčke, kadar pa je treba kaj poročati v javnosti, so pa tihi.

Naše društvo "Bratje vsi za enega" je izgubilo že tri člane v tem letu. Umrli so Mary Petchi, Anton Wočko in Louis Starha. Od zadnjih dveh se je eden ubil, ko je padel s truka, drugega pa je zadel mrtvoud. Pri pogrebi je bila velika udeležba in pokazalo se je tudi, kako so nam društva potrebna. Priporočam rojakom, ki še niso pri nobenem društvu, da postanejo člani.

Radio program čikaške federacije SNPJ se je tukaj dobro slisal. Glas br. Zaitza je bil tako razločen, kakor da bi tukaj govoril. Priporočam, da se še oglašite v radiu, ker je to velikega pomena za društva in jednote. Umetno bi bilo, ako bi imeli tudi v tem okrožju tako proslavo enkrat poleti. O tem so se že vršile razprave na društveni seji in mislim, da je tajnik že stopil v stike s sosednimi društvi. Jaz sem o tem že govoril s tajnikom društva iz Witta, Ill. in tajnico društva Spirit of St. Louis. Vsa društva od St. Louisa do Lincolna in od Paname do Bellville, kakih 25 po številu, naj bi se združila za proslavo, ki naj bi se vršila v okoliščini Stauntona ali kje drugje. Na tako proslavo bi lahko dobili govornika in slabega vremena se nam ne bi bilo treba bati, ker imamo vsakovrstne prostore na razpolago.

Apeliram na vsa društva v tej okoliščini, da delajo na to, da se ideja uresniči. Vse to se lahko vrši v juliju ali v avgustu, potovanja se pa tudi ni treba bati, ker se v treh urah lahko daleč pride.

J. Widmar, 66.

Vraževerstvo in Adamič

Detroit, Mich. — Cerkvenjaki se silno jeze, ker je pisatelj Adamič v svoji knjigi opisal tudi razne vraže naših ljudi v Jugoslaviji. Povedati je treba, da bi Adamič lahko napisal celo knjigo, ako bi hotel opisati vse vraže, v katere preprosto ljudstvo veruje v zvezi z rojstvi, porokami in smrtjo. Ker sem bila še mlada, ko sem zapustila svojo rodno grudo, se nisem posebno zanimala za take stvari, vendar lahko naštejem precej vraž, ki se jih še sedaj po dolgih letih spominjam.

Naj začnem pri rojstvu. Ko se dete rodi, mu vraževerni ljudje potisnejo rožni venec v ročice. Ako je dete deček in ga prime, bo postal duhovnik, če je deklica pa nuna. Novorojenca dajejo v roke tudi denar, in če ga stisne, bo bogat.

Če ob poroki dežuje, je to znamenje, da bo zakonski par nesrečen in da se bo v hiši potolilo mnogo solza. Ako je lepo solčno vreme, bosta zakonca srečna; če sneži, bosta bogata. Pri poročnih ceremonijah tudi pazijo, na kateri strani sveče bolj gorijo. Ako gorijo bolj na strani neveste, bo dalj živela ko ženin in obratno.

Ko človek umrje, se mora zrcalo zakriti in ura takoj ustaviti, ker drugače bo moral mrlič hoditi nazaj uro navijati. Ako mrlič na mrtvaškem odru odpre oko, je to znamenje, da bo še neko od sorodnikov umrl. Ko ne-sejo mrtvega na pokopališče, poslušajo kateri zvon bo zadnji zapel. Ako zapoje veliki zvon, bo prihodnji mrlič odrasla oseba; če da srednji zvon zadnji glas, tedaj umre mladenič ali mladenka, če pa mali zvon zapoje zadnji, umre otrok. Kadar umrje dojenček, se mu mora preko ustnice položiti v materinem mleku namočena krpica, da ne bo hodil nazaj po mleko.

Iz tega se vidi, da so vse vraže v zvezi s katoliško vero, zato se pa katoliški krogi ne bi smeli jeziti na Adamiča, ki je zapisal resnico o smrti svojega strica

Janeza, ker sami vzgajajo ljudi v vraževerstvu. Ti krogi govorijo o posebnem prostoru, kamor pridejo otroci, ki umro brez krsta in kjer trpe grozne bolečine, dokler jih starši z molitvijo ne rešijo.

Katoličani imajo tudi vice, kamor gredo mali grešniki po smrti in tudi te je treba rešiti trpljenja z molitvijo in denarjem. Dalje je treba moliti za verne duše in plačevati za nje maše. Maše in procesije se vrše pri tej ali oni cerkvi za dež, za srečo pri živini in proti toči in hudim uram. Katoličani imajo vsepolno takih in sličnih vraž in katoliška cerkev je kriva, da ljudje še danes verujejo v take neumnosti.

Katoliška cerkev ponižuje matere s tem, ker določa, da ne smejo zapustiti hiše toliko časa, dokler niso dovolj močne, da lahko gredo z detetom k maši, kjer se je treba očistiti "greha", kjer se roditelji. Čudno se mi zdi, zakaj se očetom ni treba očistiti. Ako gre mati prej iz hiše kakor k maši, tedaj Bog pošlje točo na dotično vas. Adamič bi o vražah, ki jih vzgaja katoliška cerkev, napisal lahko še več brez vsakega pretiravanja.

Da ne bo kdo rekel, da pišem samo o vražah, naj omenim novico, ki jo je prinesel tukajšnji dnevnik na prvi strani. Novi "deal" je namreč padel v vodo, plavi orel je običal v gnezdu, NRA posluje perfektno, delavstvo je organizirano in zadovoljno, ker je dobilo tiste lepe palače, ki so mu bile obljubljene, zato so mestni očetje sklenili, dati na stran vsoto \$150,000 za "monkey shine". Kakor je znano, imamo tu v Detroitu "izšolan" opico z imenom Joe Mendi in tej opici bodo mestni očetje zgradili gledališče v Zoologičnem parku, denar pa bodo dobili za to stvar iz fonda PWA. Pa naj še kdo reče, da naša pamet ni svetla, kakor je rekel F. Česen v igri.

Mary Bornick, 121.

Delavska zmaga v Akronu

Akron, O. — Akron Transportation Co. je 11. aprila podpisala pogodbo z voditelji centralne delavske unije in zvišala plačo delavcem. Tu stavka že tri tedne krog 700 strojnikov in mehanikov in upajo, da bodo v kratkem zmagali. Prav tako stavekajo že tri tedne delavci v Barbertonu v tovarni vžigalic. Administracija civilnih del je prišla odpuščati delavce. Samo v okraju Summit je izgubilo zaslužek 13,000 delavcev. Pravičilo, da jih bodo 1400 ponovno zaposlili, vsi drugi pa bodo morali spet iti na reliefno listo, če ne bodo dobili dela kje drugje, kar pa je dvomljivo. Tukajšnji tovarnarji se že sedaj izgovarjajo, da imajo več delavcev nego jih potrebujejo. Pri upoševanju pridejo v poštev le mladi in močni delavci, stare pa povsod odpravljajo. Tako se bo pač godilo, dokler bo vladal kapitalizem.

Tukajšnje tovarne kavčuka so pričele nekoliko bolj obratovati, a se dosti ne pozna, ker je veliko delavcev brezposelnih. Kot kaže, bodo ljudje vedno na reliefni listi, ker ni dela dovolj za vse. Vprašanje je, kdaj se bodo delavci zdramili in se organizirali v svoji stranki, v kateri je edina rešitev.

Pričakoval sem, da bo kdo

James Farley, pošni tajnik, o katerem pravijo pošni nameščenci, da je "slabši ko Hoover."

drugi kaj napisal o Adamičevem predavanju, ki ga je imel v Akronu 5. aprila, pa se nihče ne oglasi. Ljudem, ki so ga prišli poslušati, so ugajale Adamičeve besede. Njemu gre zasluga, da Slovence in druge Slovane ameriška javnost sedaj bolje pozna. Adamič je dejal, da nas javnost pozna kot "hunkije". Ta beseda ni lepa, kajti ljudje, ki se jih tako naziva, so skupali že veliko premoga in železne rude ter s svojim delom pripomogli, da se je Amerika razvila industrijsko.

Martin Klarič, 170.

Seja vzhodnoohijske federacije

Bellaire, O. — Uradno se naznanja, da se vrši seja vzhodnoohijske in W. Va. federacije društev SNPJ 22. aprila ob 2. popoldne v Elm Grovu, W. Va., v bližini sobrata Johna Peter-nela, Box 106.

Ta seja je važna, ker bomo razpravljali o vprašanju, kdaj in kje bo naša federacija proslavila tridesetletnico SNPJ. Ker nismo mogli dobiti Louisa Adamiča kakor smo želeli, ga bomo skušali dobiti na proslavo 30-letnice. On bo obiskal našo naselebino proti koncu pomladi, če mu bo le mogoče, vsaj tako je obljubil.

Dolžnost vseh društev SNPJ v tej okoliščini je, da se zavzamejo in pošljejo svoje zastopnike na sejo, da ukrenemo vse potrebno za proslavo tridesetletnice naše organizacije. Bratje, vaša kooperacija je potrebna v vseh ozirih, zato storite svojo dolžnost in udeležite se seje 22. aprila vsi brez izjeme.

Louis Pavlinich, tajnik.

Nevarnih brzin ni

Kakšne hitrosti prenese človeško telo? — Vprašanje prometa v stratosferi

V sedanjih dobi naraščajočih brzin so si strokovnjaki in nestrokovnjaki že čisto zastavili vprašanje, katero najvišjo brzino človeški organizem še sploh zdrži.

Campbell je dosegel s svojim dirkalnim avtom v Daytona Beachu 438.7 km na uro. Italijan Agello je lansko leto s povodnim letalom postavil brzinski rekord s 682 km na uro. V obeh primerih je šlo seveda za kratke vzene, ki so trajale nekoliko minut. Ali bi človek lahko zdržal takšne brzine dolgo časa?

Na to vprašanje nam odgovarjajo dejstva iz narave in eksperimenti. Znano nam je, da se zemeljska krogla v našem pasu vrtili okoli svoje osi z enakomerno brzo 1200 km na uro. Nihče med nami je ne občuti, čeprav ustreza sekundni brzini 360 m in je torej prilično dvakrat večja od najhitrejšega poleta, ki ga je človek doslej zmogel. Človek bi pa prenesel ne samo to, ampak tudi vsako drugo brzo. Pogoj je le ta, da bi ne naraščala ali zastajala prehitro, kajti naš organizem reagira močno le na prehitro pospešitev ali zastajanje.

Natančni poskusi so pokazali, da prenese človek le pospešitev, ki znašajo kvečjemu 30 m na sekundo. Kar je več, je njegovemu zdravju in življenju odločno nevarno; če pa narašča brzina v mejah, ki jih organizem zdrži, tedaj si lahko privoščimo še takšno hitrost, ne da bi nam kaj škodovalo.

To je zelo razveseljiv rezultat znanstvenega raziskovanja, kajti daje nam jamstvo, da ni n. pr. za polete v svetovno prostornino, ki so mogoči le na podlagi ogromnih brzin, v tem oziru nobene zapreke. Če bi tako ne bilo, bi bili vsi sodobni napori, da se ustvari raketno letalo za polete v vesoljnost, zaman. Treba je pomisliti, da potrebujemo brzino kakšnih 13 km na sekundo, če se hočemo sprostiti ježlene sponke težnosti, s katero nas je zemlja prikovala nase. A tudi 13 km na sekundo bo zdržalo človeško telo, samo da se bo polagoma pripravljalo nanjo, to je z enakomerno pospešitvijo 20 m na sekundo. S takšno pospešitvijo bi že po 11 minutah dosegli navedeno potrebno brzo.

Preden pa bomo z raketami poskusili odleteti na druge planete, nam bodo ti izsledki moderne znanosti koristili za boljši brzi promet med kontinenti v stratosferi. Na luno človek po

—Federated Pictures

Lawrence Dennis, časnikar, ki poskuša biti vodja ameriških fašistov.

vsej priliki še ne bo tako kmalu stopil, ker je treba poleg vprašanja brzine rešiti še nešteto drugih problemov, ki jih postavljajo takšna potovanja. Toda po stratosferi bodo ljudje potovali v masah že v nekoliko letih in za tedaj je dobro vedeti, da vzdrži človeško telo vsako poljubno hitrost, samo da ve kako naj pride do nje brez nevarnosti za svoje zdravje in življenje.

Zajci v grmovju

Velika literarna afeta v sodobni Rusiji

Pred tremi leti je v Moskvi izšel roman "Zajci v grmovju". Knjiga je zbudila veliko pozornost. Kot pisec je signiral Jakob Gansburg. Čim je knjiga prišla v promet, je avtor zaslovel širom Rusije. Vsi so videli v njem zvezdnika na nebu ruskega slovstva in založba "Federacija", ki je natisnila knjigo, je plačala avtorju visok honorar. Preskrbela mu je tudi udobno stanovanje v Moskvi, živela kakor se spodobi za znamenitega duševnega delavca, in še polletno bivanje v letovišču.

Gansburg je vse to rad sprejel. Slednjič je sedel k mizi in napisal novo knjigo. Ko pa je delo izšlo, so se oglasili kritiki, da je Gansburg prepisal cela poglavja iz romanov že davno pozabljenega predrevolucionarnega pisatelja Ljubica-Koščurova. Gansburg so pozvali na odgovor. Pet dni je moral poslušati očitke in dati odgovor na vprašanja tovarišev pisateljev. Slednjič so ga razkrinkali kot literarnega pustolovca, ki si je dovolil igro brez primere.

Nikoli v svojem življenju ni bil Gansburg pisatelj, čeprav je izdajal v letih revolucije v Kovrovu list "Zarja", kjer je napisal nekrológ pesniku Neverovu. Gansburg je namreč popolnoma nepismen človek. Sedem let se je potikal po Rusiji, prekupeval z lesom in izvojeval tajinstven spor s komisariatom za notranje zadeve, slednjič pa se mu je posvetilo v glavi, da mora "ustvarjati kulturne dobrine". Sreča mu je bila zvesta. V neki koč, popolnoma odtujen človeški civilizaciji, je naletel na propadlega, bedi izročena starega pisatelja Ljubica-Koščurova, ki je izjavil, da je pripravljen za nekaj šile žganja, malo konjskega mesa ter nekaj rubljev nagrade napisati Gansburgu roman. Tako so nastali "Zajci v grmovju".

Ko je bila knjiga natisnjena, je bil Gansburg ves v glori. Tri leta se je šopiril s perjem obubožanega, od nikogar priznanega pisatelja. Pri naslednji knjigi, ki jo je hotel po zgledu prve izbrabiti za lastno reklamo, pa mu je izpodletelo. Ljubica-Koščurov ni mogel dohajati Gansburgovih zahtev. In ker mu je odpovedala domišljija, je kratkoma segel po svojih nekdanjih delih ter si izposodil iz njih cela poglavja. Tako se je nepoštenje razgalilo pred javnostjo. Pokazalo se je, da v Rusiji še živijo ljudje, ki poznajo staro literaturo ter ne dovolijo prepisav novih knjig iz že izdanih romanov. Gansburg je moral na sramotni oder. Obsojen je bil na dve leti ječe. Ljubica-Koščurov pa je prejel 5000 rubljev, ki jih je založba še dolgovala pisatelju in so ga slavnostno priznali za pisatelja "Zajcev v grmovju".

"Literaturna Gazeta", ki poroča o tej literarni slepariji piše: "Ljubica-Koščurov doživlja drugo mladost. Vesel je kakor otrok in ne ve, kako bi se zahvalil ljudem, da se je smel vrniti v druž-

bo, ki ga seveda priznava, same zopet stvariteljsko misel delati."

O Gansburgu pa so prišli dan razne neprijetne stvari. Je prošil za sprejem v polsko združenje, je izpolnil polno polo v razpredelnici o besedo: "Bilektrist". Ko vprašuje, kako je bilo človeka, ki je z eno samo izpričal svoje nesposobnosti sprejeti med pisatelje? Kaj je mogel "bilektrist" skriti sateljsko društvo kakor za grmovju? Kritiki Olsansk pravi: "Kako se je zgodilo, sedemdesetletni starec priložil napisal roman, ki ga javnost sprejela kot mladostno delo? Zdi se, da tudi v ruski literaturi vamerilo, ki napravlja vse bitve revolucije problema."

Na wisconsinski uni-trebiijo socialisti

V enem letu je odslovila ga socialističnega profes

Madison, Wis. — Ross ner, pomožni profesor v pškem departmentu, je že čitelj, ki je bil od lanske di odpuščen z wisconsinske vne univerze radi socialističnih aktivnosti.

Pri zadnjih municipalnih litvah je bil profesor S. kampanjski direktor, po je bil pa obvečen od predka departmanta profesor mona, da njegova služba godba ne bo obnovljena hodnje leto.

Lansko leto je vodstvo ze odslovilo štiri social-pomožne profesorje — Powella, instruktora angki je 1933 kandidiral za mana; Delosa Otis, prodzgodovine, ki je kude nadzornika; A. H. Tuttleja, nega člana stranke in E. norja, profesorja kemije organizator stranke), ka je bila univerza pripravil novno dati službo le, "e tite ves čas raziskavam".

Proti tej reakcionarni je okrajni odbor stranke vodstvu univerze protest tsem pravi, da je universte ga izgubila tudi več odličnih profesorjev. S je ta univerza slovela šir je za najliberalnejšo cijo, zadnje leto, odkar ali na krmilo državne vsmokrati, je pa zapihal dr veter.

Demonstracije lastnikov lih bondov

Chicago. — Zadnje sobpoldne je bila po Michig-niji čudna parada. Korar 7500 lastnikov —propadlih tih hipotek", ki so izgubili ku krize milijone dolarov bondih velikih stanovanj komercialnih poslopij. Napise z zahtevo, da se ozre tudi nanje. Nek stavec je nosil napis: "set let sem hranil in \$30,000, danes sem pa mta." Neka ženska je pazastavo, sestavljeno iz ilih bondov.

Sole za treniranje socialističnih organizatorjev

Chicago. — Za prihodletje ima socialistična strnačrtu 12 polletnih šol za ranje socialističnih organizatorjev, pravi Clarence Senenik stranke. Vršile se bodo liforniji, Colorado, Connecticutu, Missouriju, Michiganu, Oklahomi, Pennniji, West Virginiji in Wnu. Pouk bo trajal 10 dni hrana in šolnina bo znašala \$7 do \$10 na osebo.

Prerok Voliva izgubil bitko

Zion City, Ill. — Willa liva, glavar tukajšnje ssko-katoliške apostolske up in teokratske mestne up je zadnje dni izgubil pre 23 letih volilno bitko njegovih kandidati za kolon so propadli in zmagali so didati na neodvisni listi.

Raznašaleci telegramov

Detroit. — Western Un je po dveh dneh efektive dečkov, ki raznašajo telegram, podala in pristala na plač. Stavka je bila popolnoma uspešna. Fantje vodili kane so jo fantje vodili kane rani delavski veterani.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

SVETOVNI REKORD V SMUŠ- KIH SKOKIH

Planici se je vršilo 25. marca norveški smučarji s skoki 95 metrov dosegli svetovni rekord.

Planici je sportni klub "Il-
linojs" zgradil veliko smuško ska-
kalnico, o kateri so že pred do-
bitvijo trdili, da bo največja
skakalnica v Evropi in da bodo
smučarji lahko postavili
svetovne rekorde. In
na 25. marca je bila orga-
nizirana skakalna prireditev, na
kateri so povabili skupino norve-
ških smučarjev in naj-
boljše slovenske skakače.

Prislo je devet norveških
smučarjev, med njimi brata Si-
mone in Birger Ruud, znana z
svojimi evropskimi smuškimi prire-
ditev. Že ko so se na skakalnici
povzpeli, je postalo očito, da bodo
skakalnice izvršeni res sko-
karski svet še ni videl in
podo padli tu rekordi, kakršni
ni dosegla niti Evropa niti
Amerika doslej. "Norveški moj-
stvi so skočili po 80 in 85 metrov,
ali so skoje z nad 90 metri.
Videli so strmeli. Videli ska-
ke, ki skaejo po 50 metrov,
ko nekaj vrtoglavega, da
nem zastaja di. In ti Norve-
šči hočejo skakati na priredit-
vah 50 metrov!

da besedo so držali! Na pri-
reditvi 25. t. m. je največji skok
bil 92 metrov. Nekdo od Nor-
vežev je skočil celo 95 metrov.
pri skoku na sneg padel, s
re je bil skok po predpisih po-
stavljen. Toda oba skoka sta bi-
la nezapisana in svetov-
ni rekord je bil potolčen
recej. (Tekmovanje Norve-
žev ni bilo oficijelno, zato tudi
rekord ni oficijelen.) Takš-
ni skokov ni napravil še nihče.
skakalnica v Planici je zgra-
njena, da so taki skoki mo-
gotej ni bila nikaka pre-
hvala graditeljev, ki so
da tako skakalnice ni ni-
samo svetu! Izid tekmovan-
ja nedeljo je dokazal resnič-
te trditve. Ves evropski
bo pisal o teh grozo zbuja-
skih, ko so norveški moj-
stvi skočili z višine, ki presega
o ljubljansko gradu ali
ga "nebotičnika".

teh uspehih je ostrmela tu-
sta javnost, ki se za sport
anima.

"Politik" in slepar Stamenko-
ki se je moral zagovarjati
sodiščem v Požarevcu zara-
parij, je bil obsojen na 6
mesecev. Kakor smo poročali,
svojih zvezah z močno poli-
stranko pred leti avanzira
laga'nika okrajnega sodišče
trovcu, a je tamkaj vsa zad-
leta poneverjal denar na de-
Nekoč so ga že ovdili —
mnogimi leti — a ministri
ve stranke, ki ji je bil pra-
ravcati nasilni priganjač, so
skavo ustavili in Stamenko-
je poneverjal — denar dalje.
neka meseci so ga vendar
retirali in je pred sodniki pri-
svojo krivdo in priznal tudi
e blagajniške knjige vrgel v
a, da bi bila kontrola onemo-
na, trdil pa je, da ni jema!
arja zase, marveč za politike
nih imen noče izdati prej, ka-
ob zaključek razprave. In je
zaključek preiskave, pa je
menković še vedno trdil, da
ni niti dinarja zase, da pa
n za zdaj še noče izdati. Ko
jejo drugi časi, bo že izdal i-
ta tisti "rabljen moje uso-
ki, jim je moral nositi de-
iz sodniške blagajne. Obso-
je bil na 6 let ječe.

mrli so: V Ljubljani upoko-
ni mestni računski svetnik
Trdnja, v Palčju na Krasu
letni trgovec in gostilničar
Penko, v ljubljanski bolni-
ni postajni načelnik v pokoji
Jerminec in Marija Jane-
v Ljubljani Alojzija Ko-
v vrtnar Janez Koblica,
35-letni trgovec Mi-
Kranjc.

eni atentatorji na mini-
Neudorferja. — Dne 21.
je državno sodišče v Beo-
gradu razsodilo razsodbo v pro-
pri atentatorjev na po-
je bil ministru Neudor-
v Zlatarju, Hrvaska.

Franjo Zrinjski je bil obsojen na
smrt na vešalih in na trajno iz-
gubo državljanских pravic, To-
mo Kermen na do smrti ječo.
Stevio Pizeta na smrt, Mijo Kele-
men na leto dni zapora in Mar-
ko Krobot na 5 mesecev zapora.
Glavni obsojenci pa niso v zapo-
ru, marveč so bili obsojeni v od-
sotnosti, ker so po umoru zbežali
v inozemstvo. Vsi obsojenci so
pripadali oz. še pripadajo Pavli-
čevi organizaciji "Ustaš" ter so
dobili zapoved in orožje iz ino-
zemstva. Poleg umora Neudor-
ferja so bili obtoženi tudi pola-
ganja peklenjskih strojev na že-
leznico.

Koliko je tiska v Ljubljani. —
Lani je izhajalo v Ljubljani 70
periodičnih publikacij. Izhajali
so trije dnevnik, 30 tednikov in
37 mesečnikov! Mala Slovenija
dobi torej že iz Ljubljane dovolj
tiskanega papirja. In koliko se
tiska še v drugih mestih in tr-
gih!

Vlomilci z avtom. — V Ma-
kolah so pred kratkim vlomilci
vdrli ponoči v Konzumno pro-
daljo ter odnesli iz nje mnogo
blaga na svoj avto, s katerim so
pobegnili, ko so se prebudili sta-
novale hiše. Policija je odkrila
na neki šipi odtise prstov. To so
preiskali ter ugotovili, da so to
odtisi roke znane tatice Katice
Cvriljinove, ki so jo takoj areti-
rali. Nekaj časa je tajila, nato
pa priznala ter izdala svoje paj-
dase: 32-letnega brezposelnega
ključ. pomočnika Stanka Frfoljo,
22-letnega brezposelnega delav-
ca Otmarja Čagrana, 20-letnega
brezposelnega Ernesta Škrabla in
39-letnega krošnjarja Petra
Vujčiča. Počasi so vsi aretiranci
priznali razne vlome: vlomili
so v Jurčičevo trgovino v Ma-
kolah ter odnesli za 4000 Din
blaga, vlomili so v trgovino Kon-
zumnega društva ter odnesli bla-
ga za 30.000 Din, vlomili so v
Ajgnerjevo trafiko v Mariboru,
kjer so odnesli za 1700 Din raz-
nega blaga. Izvršili so gotovo
tudi druge vlome. Blago so pro-
dajali krošnjarjem in so zaradi
tega imeli enega dalmatiškega
krošnjarja v svoji družini. Za
prevažanje blaga in bog so ime-
li tudi svoj avto in razpolagali so
z modernim vlomilskim orodjem.
Značilno in olajševalno za vlo-
milce je vsekakor — vsaj v očeh
pametnega javnega mnenja —
dejstvo, da so vsi vlomilci ra-
zen enega brezposelni delavci, ki
se niso znali preživljati drugače
kakor s tem, da so jemali tam,
kjer je kaj bilo.

**"Italijanske ječe so higienič-
ne".** — Tako vsaj trdi inž. Fra-
jo Dedek iz Ljubljane. Poročali
smo, da so ga pred 7 meseci a-
retirali italijanski karabinjerji,
ko se je čez italijansko ozemlje
peljal v svojem avtu na Sušak,
kjer gradi velike carinarnice. La-
ni poleti, ko se je vozil prav tako
na Sušak, je fotografiral itali-
janske vojake z vojaško kuhinjo.
Ko se je peljal drugič po tem
(17. septembra) spet na Sušak,
so ga v Italiji aretirali pod su-
mom, da je vohunil za Jugosla-
vijo ter zaradi tega na svoji po-
ti fotografiral kraje in vojake.
Aretili so tudi šoferja Beštra,
ki pa je bil čez nekaj mesecev iz-
puščen, medtem ko je ostal De-
dek še dalje v zaporih v Kopru.
Najprej je bil v tržaških zaporih.
Preiskava proti njemu je bila
pred kratkim zaključena, dokaza-
lo se je, da predstavljajo foto-
grafske posnetki zgradbe carinar-
nice na Sušaku. In 23. marca je
s tržaškim brzovlakom inženir
Dedek prišel spet domov v Ljub-
ljano. V pogovoru z žurnalisti
je pohvalil italijanske ječarje in
sodnike, češ, da so lepo ravnali
z njim. Pohvalil pa je tudi ječo
v kateri je bil zaprt, češ, da so
lepe in higienične. In tako hva-
lo fašističnim ječam je ljubljans-
ki "Slovenski Narod" kajpada
objavil. Sicer pa — inž. Dedek
je podjetnik, ima denar, in s ta-
kimi ljudmi postopajo povsod
bolj prizanesljivo. In tudi ne
bi bilo trgovsko dobro, da bi dal
kakšne izjave proti italijanskim
ječam. Značilno pa je, da se naj-
de list, ki tako hvalnico fašistič-
nim ječam objavi! ("Če ti prija
pojdi tja in ostani tam!" bi kdo
rekel.)

900 ha pod vodo. — Vse kaže,
da voda v Loški dolini do veliko-
nočnih praznikov ne bo upadla

Konvencija socialistične stranke v Illinoisu

Nominirala je kandidate za je-
senske volitve; glavni stan bo
premeščen v Springfield. —
Sklep o unijah

Staunton, Ill. — (Izvirno.) —
Letne konvencije socialistične
stranke države Illinois se je ude-
ležilo 55 delegatov, ki so napra-
vili več važnih zaključkov. Kon-
vencija se je vršila prošlo sobo-
to in nedeljo v tem mestu. Naj-
večjo delegacijo so imeli progres-
ivni rudarji. V soboto večer so
se vršili masni shodi v Gillespiju,
Stauntonu in Barnesboru.

Konvencija je nominirala dva
kandidata za kongresnika "at
large" in za tri državne uradni-
ke. Posamezni okraji nominira-
jo svoje kandidate za državno
zbornico in za zvezne kongresni-
ke. Vsi kandidati morajo biti
nominirani s peticijo. Konvencija
je odobrila priporočilo ekse-
kutive, naj se državna stranka
koncentrira na kampanjo v ti-
stih distriktih, kjer so izgledi
najboljši. Posebno dobri izgledi
so v 21. kongresnem distriktu,
kjer kandidira D. Anderson iz
Divernona.

Po sklepu konvencije bo glavni
stan premeščen iz Chicaga v
Springfield. Večina je smatrala,
da bo to dalo gibanju novega
razmaha v srednjem in južnem
delu Illinoisa.

Največja debata je bila o re-
soluciji, ki določa socialistične
smernice napram strokovnim u-
nijam. Manjšina je bila antago-
nistična napram Ameriški delav-
ski federaciji, češ, da je preveč
konservativna in nedostopna do
"radikalizacije".

Sprejeta resolucija nalaga čla-
nom stranke, naj bodo aktivni v
unijah in pri organiziranju de-
lavcev ter delujejo za razširjen-

je razredne zavesti v unijah. O
taktiki v unijah naj se člani po-
svetujejo in nastopajo skupno.
Resolucija poudarja potrebo in-
dustrialnega unionizma; razvija
naj se pod okriljem Ameriške
delavske federacije in neodvisno,
če bi slednja insistirala, da se
morajo nove tovarniške ali fede-
ralne unije razkosati po strokah.
Dalje obsoja tudi "bizniški unio-
nizem" in s kapitalističnim du-
hom prežete unijske voditelje.
Članom nalaga, naj v unijah na-
stopajo proti raketirstvu, kjer
obstoja, za demokracijo in pošte-
no vodstvo.

Nova eksekutiva šteje 11 čla-
nov — štiri iz Chicaga in sedem
iz "down stata" (od Slovencev
je v eksekutivi Donald Lotrich,
ki je poleg A. Gardna zastopal
klub št. 1 JSZ). Konvencije se
je udeležilo tudi mnogo članov
kot opazovalci.

ČE BEREŠ TO, IZVEŠ

da je na vsem svetu 2 in pol
milijona slepcev med njimi jih je
največ v Egiptu;

da je ruska vlada odlikovala
slovitega akademika prof. Pa-
vlova z redom in avtomobilom
ameriškega tipa Lincoln;

da imajo v Hollywoodu akade-
mijo za filmsko stroko;

da je v Stolnem Beligradu na
Madžarskem neka epileptična
ženska napravila v sobi grmado
iz pohištva, polila les s petrole-
jem in planila v ogenj, ki jo je
ogledal do zoglenelih kosti;

Gostija na Škotskem

— Slišal sem, da si bil na Škot-
skem povabljen k neki rodbini na
gostijo. Kaj so vam pa dali do-
brega?

— Vse, kar je kdo hotel. Go-
spodar je postavil v jedilnici av-
tomatični bife in zadostovalo je
da si vrgel denar v avtomat, pa
si dobil, kar ti je srce poželelo.

EASTMAN PREDLOŽIL NOV ŽELEZNIČARSKI ZAKON.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Adjustment, ki bi imel 36 čla-
nov — polovico unijskih in po-
lovico od železniških uprav. Vsa-
ka stranka bi plačevala svoje
zastopnike. National Board of
Adjustment bi se delil na štiri
odseke. Trije odseki po deset
članov vsaki bi delovali v pod-
rejenih strokah. V ta namen so
grupirani vsi železniški delavci
in uradniški uslužbenci v tri
skupine. Odsek šestih članov
bi bil pa nekako — "peto kolo":
deloval bi tam, kjer bi bilo tre-
ba.

Poleg tega bi bila vrhovna o-
blast National Mediation Board
treh članov, katere bi imenoval
predsednik Združenih držav.
Bil bi najvišja prizivna in po-
sredovalna inštanca. Njegova
naloga bi tudi bila, da bi imeno-
val nepristranskega razsodnika
za nižjo inštanco, to je za kate-
rikoli odsek National Board of
Adjustment. To bi storil le v
slučaju, če bi se odsek sam ne
mogel zediniti na razsodnika, ki
bi imel odločilno besedo.

Eastman pravi, da ni nošenega
vzroka, zakaj naj bi ta sistem
gladko ne funkcioniral in na-
glo reševal sporne zadeve. Tudi
se ne bo mogel izogniti nobeni
pritožbi, kakor se na primer
sedaj čisto zgodi.

Sličen zakonski osnutek so iz-
delale tudi železničarske unije,
ampak so ga umaknile, ker so
zadovoljne z Eastmanovim o-
snutkom.

Uprave železnice so proti na-
rodnim odborom za izravnavan-
je sporov in zahtevajo pokra-
jinske svete, ker mislijo, da bi
jih laglje manipulirale.

Pravica do stavke je zavarova-
vana na sličen način kakor dolo-
ča sedanji železničarski zakon.

LUCKIES SO VEDNO PRIJAZNE VAŠEMU GRLU

«Luckyies so napravljene samo iz čistih
srednjih listov — najmilejšega, najbolj
okusnega tobaka. In potem, "It's
toasted" za zaščito grla. Vsaka Lucky
Strike je okrogla, čvrsta, polna naba-
sana — brez strahljanih koncev. Zato se
Luckyies dobro drže — se ne izsuše,
Luckyies so vedno v vseh okoliš prijazne
vašemu grlu.»

"It's toasted"

✓ Luckyies so vedno prijazne vašemu grlu

Samo Srednji Listi — ti so Najmilejši Listi

Imajo Boljši Okus

M. Kranjec:

USODA TINČA RAŠČANA

In že je zajokala. Gledal jo je hladno, brez čustva. Samo premišljal je: ali zopet laže, ali res joče, in ali naj bi jo prosil odpustjenja, ali pa nahrulil. Pa je samo zamahnil z roko, se okrenil in šel. Geta pa ni bila kakor Tinč, da bi eno stvar dolgo premišljala. Bila je zgovorna in vesela. Hodila je po sobi, po vrtu, kjer je bilo kaj dela, govorila je s sosedami, slišali so jo peti, smeja se; povsod je bilo dovolj. Tinč pa je vedno, kadar se je zasmejala, ali kadar je pela, premišljal zopet in zopet: kako lepo laže. Ve, da jo slišim in me hoče tako navezati nase. A jaz jo zaničujem...

Ze je minila poroka. Bila je velika stvar, sorodnikov se je kar trlo. Tinč je postal nekoliko ponosen, ko je videl zbrano tolikšno množico in za ta dan je pozabil na sovraštvo do Gete. Saj pa lahko! Kako se vam je ta ženska napravila! Res, imela je svojih osem in trideset let. Toda bila je ženska, da jo je bilo veselje pogledati. Ni bila nikaka blede, osemnajstletna nevesta, ki jo vedno obhaja slabost. Tinč ni spregledal, kako so jo oči vseh mož požirale, bil je ljubosumen in ponosen. Nerač jo je komu prepustil za ples.

In bil je ves teden dober. Pozabil je na prejšnje razpoloženje, delal si je celo očitke, da je bil krivičen. Bilo je mnogo novih drobnarij, ki so ga navezale nase. Geta ni bila ženska, ki ne bi znala marsičesa povedati. Razvadila ga je kakor otroka in on se je igral z njo. Nadevala sta si razna imena, imena nežnih živali in lepih rastlin in smatrala to za veliko iznajdljivost. Pripovedovala sta si svoje življenje od prvih spominov do zadnjih časov, zrasla mnogo lepih laži in se smejala, ali pa sta si nagajala. Potlej zopet iznesla stvar o otroku, kaj vse bo treba napraviti. Silila ga je, da bi delal zibel. Sama pa je otroku šivala srajčke.

"Kaj ti praviš?" je vprašal, "ali bo fant ali deklica?"

"Mislim, da bo fant," je odgovorila. "Naša mati so nas rodili sedem, prvih šest je bilo fantov, jaz edina sem bila dekle."

"Če bo fant, tedaj mu dam ime Martin kakor sem jaz."

"Jaz tudi tako mislim."

Jesenskega dela je bilo veliko, a vse lažje je bilo zdaj, ko Tinč ni bil sam. Tudi težake je dobil. Zakaj, Geta je vedela, kako se mora ravnati s sosedami, da bodo prišli pomagat. Tudi Draš je prihajal pogostejše in z njim žena. Kaj pa, Kata in Geta sta se razumeli, in Draš je bil ob tem srečen. Toda Tinč ni bil Draš in je ves čas sumil. Oni sta se razumeli, to je res. Saj sta obe enaki, in Draš je tak možak, ki se da voditi. Toda Tinč mora biti neprestano na straži, da ga kdo ne zmoti. In ko je Draš nekoč dejal ves ravnodušen proti Tinču:

"No, ali ni prijetneje, kot je bilo prej?"

"Kako misliš — preje?"

"Ko si bil še sam?"

Tedaj je Tinč nekaj zamomljal in nazadnje dejal:

"Da, docela te je žena prevzela, ves ginjen si, kadar govoriš o njej."

"Saj tudi tebi ugaja," je menil Draš, "le povedati nočeš. Vedno boš tajil in lagal."

Tinč pa je samo zamahnil z roko. Sele čez čas je rekel:

"Misliš, da sem navdušen? Da, tako misliš. Pa ti povem, da se motiš. Oženil sem se, to je vse. Ali to je bilo samo radi tega, da vidim, kaj je to. Človek mora vse preizkusiti, dotle ne ve nič, kako je."

Tako se je bahal pred svojim prijateljem.

V svoji duši pa se je že zdavnaj udal. Kaj pa naj bi bil surov do žene? Koliko pametnega mu je povedala, nasvetovala. Delala je za tri tuje ljudi, skrbna je bila, da bolj ni bilo mogoče. Pri vsem pa ni nikdar pozabila nanj. Bilo je med njima veliko prijaznih besed, navnih, veliko dobrikanja, veliko ljubimkanja, vse, kar je zavajalo Tinča. Tako sta preživela zimo, ko sta proti koncu dobila otroka. Dekletce je bilo. Bog pomagaj, kaj pa hočemo. Nisem kriv ne jaz ne ona, je mislil Tinč, in to povedal ženi. Bila mu je hvaležna za to. Ta otrok je bil nekaj posebnega za njegovo hišo. On ni bil vajen otroškega vpitja, ne vseh tistih malenkostnih skrbi, ki jih je treba imeti s tako drobnjajo. Zato je z veliko navdušenostjo opravljal marsikaj, kar je bilo v zvezi z njegovim otrokom. Z dva tedna starim se je pogovarjal, prav mirno pogovarjal, in zdelo se mu je, da se mu otrok smehlja. Tekel je ženi povedat. Da, docela se je potročil.

Spomladi se je spomnil svojih velikih načrtov. In nekega dne je prišel z njimi k ženi.

"Kaj meniš," je rekel. Kakšne jablane bi nasadil?"

Kaj pa, ona je že pozabila na tisti veliki njegov načrt. Rekla je docela mirno:

"Mislim, da bi različne nasadil. Saj veš, otroci imajo radi, če so vedno kakšna jabolka pri hiši. Nekaj prav zgodnjih, nekaj kasnejših in nekaj zimskih. Dobro pa je tudi, če se nareže kak hrnelj, saj veš, pozimi so dobri. Če pa bo prostora, pa zasadi kakšno hruško. Tudi hruške so dobre."

"Tako?" je pomomljal in skoraj zardel. "Nisem tako mislil."

"Ne? Kaj pa si mislil?"

"Mislim, da bi preoral zemljo in nasadil kvečjemu dve tri vrste jablan."

"Ni se smejala. Dejala je resno: "Saj res, pozabila sem docela na tvoje načrte."

To ga je potolažilo.

"Treba je, da se dokončno pomeniva o tem. Vse je treba dobro premisliti: koliko ljudi bomo potrebovali, koliko bodo drevesca stala, predvsem pa, kako bomo ta leta živeli. Saj veš: jablane ne bodo rodile kar prvo leto. Sele čez deset let lahko misliš na to, da kaj prodaš, na dobiček pa šele po kakih petnajstih letih. Treba pa se je tudi ozreti po svetu, kakšna jabolka najbolj gredo, in kakšna jim je zdaj cena."

To ga je užalostilo. Že je hotel iti, pa je vendar poslušal do konca.

"Naj tako ostane za letos," je rekla. "Do jeseni pa se lahko pomeniva in tedaj začnava. Mislim, da bi zdaj kupil dva telička. Če se spomnim vašega očeta, še bolj pa vašega deda, kakšno živino so oni imeli in koliko so vsako leto dobili zanj — eh moj bog, saj zdaj ni več takih gospodarjev. Vsa vas je letela gledat, kako so gnali bika na sejem. In še preden so ga privedli na sejmski prostor, že so tiščali kupci od vseh strani in že so ga prodali."

"Da," je pritrdil Tinč in oči so mu zagorele. "Živino so oni znali gojiti."

"Da, to so lahko. Koliko zrnja so pa oni pridelali vsako leto! Koruznjaki so bili še v juniju polni koruze. Pšenice je bilo pri hiši, da so vsako nedeljo pekli pogače, dvojne pogače."

"Da, to je res."

"Ampak, bili so gospodar, znali so obdelovati zemljo. Danes pa ljudje pozabljajo na to. Vse gre po svetu za denarjem. Ne rečem za revne, ki nimajo ničesar, ali zdaj tudi bogati odhajajo. Doma pa otroci delajo, dokler še ti ne odidejo. Pa velike načrte delajo. Nazadnje jim pa žene napravijo, zato, ker se ne znajo pravčasno vrniti. Kje pa so zdaj tisti bogatci, ki so bili nekoč v vasi? Ni jih več."

"Da," je pritrdil. "Ali ne boš se! Ne misli, da jaz ne bi znal. Boš videla, kaj vse bom počel. Vem, kako je treba in kaj."

Že nekaj let je od tega, Geta je rodila že tri otroke. Tinčev dom se je preuredil. Obilo življenja je v njem: Tinč sam je moder in pameten možak. Dolge brke nosi, da ga otroci lahko cukajo za nje. Klobuk je raztrgan kakor navadno nosijo skopi kmetje, zakaj Tinč je postal skop. Z Drašem zdaj veliko modrujeta.

Ali pridejo trenotki, ko Tinča potegne iz tega vsakdanjega kroga. Spomni se nečesa in odide v gorice, v svojo klet. In če se tedaj kdo ustavi pri njem, tedaj ga napaja. Nazadnje pa mu razlaga.

"Da, kmet sem, ali zdaj bi bil že lahko gospodar. Imel sem načrte, da bi mi prinesli bogastvo in slavo. Pa oboje je šlo."

"Kam je šlo, Tinč?"

"K vragu — fuč je."

"In zakaj je fuč?"

"Zakaj? Oženil sem se."

Kaj pa, oni se smeje, ampak Tinč vse to resno misli. In se pomisli, da je neumno ljudem vse povedati. Ljudje ne morejo razumeti takih stvari. Da, vse je šlo, ker je prišla k njemu žena, ženska. Ni bila neumna ženska, razumela je svoje načrte in njegove, ampak prevarila ga je, ker se je zbal, da drugače ne bi prišla k njemu. In ves teden po takem premišljevanju ne verjame ženski niti besede, temveč vedno misli na to, kako mu Geta laže. Pa saj je to neumnost, po dobrem tednu, ki je strašno dolgočasen in moreč za vso hišo, se zopet uda, uda se malenkostim, ki mu jih pravi žena, in če je prej sovražil svojega prijatelja Draša, ki niti ne more samostojno misliti, se zdaj zopet pomenkujeta. Veliki načrti so sicer fuč, si rečeta, ampak, saj so bili neumni. In skoro bi se verjela besedam.

KONEC.

Zanimivo je pri vsem tem, da je fašistična vlada predlagala v Ženevi 40-urni tednik, dočim noče poznati doma niti 8-urnega delavnika.

Edina gospodarska panoga v Italiji, ki je ni zadela splošna kriza, je oboroževalna industrija. Tovarna Ansaldo v Genovi, tvornica orožja v Terni, Fiat v Milanu in druge delajo nepretrgoma, noč in dan. Tudi v teh tovarnah je 8-urni delavni dan samo še spomin na stare čase, ki se "ne bodo več povrnili in na katere je potreba pozabiti", kakor se fašistovski časopisje tako rado izraža.

Vzdolž jugoslovenske meje, od Trbiža do Reke, pa grmijo mine po noči in po dnevi, kopljejo se rovi, kaverne, utrdbe, gradijo se vojašnice, skladišča, ceste, minajo se mostovi. Vse za ohranitev miru. Jul. Krajina se zdi nepristranskemu opazovalcu velikanska vojašnica, v kateri vse vre in se pripravlja na neizbežen pohod proti sovražniku.

Pri teh delih so zaposleni samo Italijani iz starih pokrajin. Omenil sem že naredbo, ki prepoveduje zaposlitev domačinov. Ti delavci živijo kot nekaki interniranci. Ne smejo se ganiti iz taborišča, tem manj stopiti v stike z domačim prebivalstvom, dokler niso odpušteni iz dela. V bojazni, da ne bi izdali tajnosti, jih stražijo karabinerji, dokler ne odidejo domov v svoje kraje.

Znano je, da je fašizem odpustil iz službe vse državne, deželne in občinske nameščence slovenskega porekla, ali pa jih je poslal v južne kraje države. Dostop v javne službe je odtodaj onemogočen primorskim Jugoslovonom, v privatnih podjetjih, v kolikor še katero obratuje, jih pa spodriva doseljenec-tujec.

Dela ni več, kruha ni več. Pač pa je vedno odprta ječa in pot v njo je široka. Vohunov in ovaduhov je polno, policijskih agentov bo kmalu več kot prebivalstva. Res mora človek obupati, če ni krepkih živcev.

Komur je znano, na kako visoko stopnjo se je razvilo kulturno in društveno življenje med Primorci pred vojno in pozna tudi današnji kulturni položaj tega zatiranega ljudstva, temu se predloži v vsej sramotni luči kulturni škandal, ki ga je zagrešil fašizem nad prebivalstvom Jul. Krajine. Takega postopanja niso deležni niti črnci v Afriki, kaj šele kulturni evropski narod.

Pred vojno in tudi še par let po vojni je imela vsaka večja primorska vas svoj diletantski oder, svoj pevski zbor, knjižnico ali čitalnico. Prosvetna, izobraževalna društva so se širila in cvetela po vsej deželi, ustanovljala so se telovadna društva, socialne ustanove, gospodarske zadruge itd.

Na stotine knjig so razposlale razne založbe letno med narod, skoro vsaka družina je bila naročena na politični tednik ali dnevnik, strokovni časopisi in poljudno-znanstvene knjige so imele med preprostim ljudstvom mnogo čitateljev, predavatelji pa vnete poslušalce.

Danes vsega tega ni več. Fašizem je pometel z društvi in združenji, ustavil je časopise in izdajanje knjig, razrušil je društvene domove. Društveno premoženje je prešlo na roparski način v njegove roke. Danes ne sme primorska mladina niti zapeti v svojem jeziku. Če hoče izraziti svoja čustva v lepi slovenski ali hrvaški pesmi, se izpostavlja preganjanju in ječi.

Od ponosne kulturne in socialno-gospodarske stavbe, ki si jo zgradili primorski Jugoslovani tekom desetletij, je ostalo samo razdejano in izropano pogorišče.

Kakšno nadomestilo pa je dal fašizem Primorcem za vse, kar jim je odvzel? Sola, v kateri je poverjena vzgoja otrok človeku, ki jih ne razume — in otroci isto ne razumejo — vzgaja analfabete, ki ne poznajo ne svojega, ne italijanskega jezika. Pač se deca nauči "Giovinezze" in drugih fašistovskih himen in prigodnic, ne razumevajoč pomena in vsebine istih. Nauči se, da je Italija lepa in velika, katero bog ljubi bolj kot druge zemlje in druga ljudstva. Zato ji je poslal odrešenika Ducea, ki jo je

—Federated Pictures.

Leonid Tolokonski, prvi sovjetski generalni konzul v Zagrebu, ki se je nastanil v New Yorku.

rešil velike nevarnosti, v katero so jo potisnili njeni zunanji in notranji sovražniki, ki jih je vsega mogočnega Duce premagal in uničil. Uči se, da so vsi drugi narodi, predvsem pa Jugoslovani, ničvredni, hudobni, barbari. Skratka: učijo se in vzgajajo primorski otroci v sovraštvu do vseh in do vsega, predvsem pa do lastne krvi, v mlada srca jim vcepljajo seme italijanskega šovinističnega nacionalizma in z njim združenega barbarstva.

Vendar uspehov ni tolikanih, kot jih je pričakovala fašistična Italija. Kri ni voda! Ko otroci odrastejo in se prične razvijati v njih duh kritike, spoznajo, da so jih v šoli varali. Ost noža, ki je bila naperjena proti njim, se obrne proti zatiralcem. Spoznanje rodi upor.

(Konec prihodnjič.)

V salami ni bacilov

— Čujte, kaj ne morejo biti bacili tudi v salami?

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto nino. Ker pa člani še plačajo pri ascensu \$1.20 za tednik, se šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednika in..... 2.40	3 tednika in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, se mora moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo listu za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. društva.....

Vaslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2)..... Čl. društva.....

3)..... Čl. društva.....

4)..... Čl. društva.....

5)..... Čl. društva.....

Mesto..... Država.....

Vov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4904

Chicago, Ill.

Tudi se dajo na tašje tudi vse vrste tiskanih

Primorski vilajet

Izvirno poročilo. — Poroča P. K

V Jugoslaviji bija nad 70.000 primorskih beguncev. Združeni so v Zvezi emigrantskih društev, ki izdaja njihovo tedensko glasilo "Istra" in se sicer močno udeležujejo v protifašistovski propagandi. Ostali izseljenci pa so raztreseni po vseh državah sveta.

Položaj delavstva je v gotovih ozirih še slabši. Po uradni statistiki je bilo dne 1. avgusta 1933 samo v tržaški pokrajini 30.325 brezposelnih, med katerimi je bilo v devetih mesecih razdeljenih 880.000 podpore. Če

prištejemo k tem še brezposelne iz ostalih treh pokrajin in tiste, ki jih uradi ne vodijo v evidenci, se število poveča na približno 80.000 oseb brez dela in zasluka. Odstotek brezposelnih je zelo visok, če ga primerjamo z odstotkom vseh brezposelnih v Italiji (Italija ima 40 milijonov prebivalcev: 1.000.000 brezposelnih, Primorska 1.000.000 prebivalcev: 80.000 brezposelnih). Prišteti pa moramo k milijonu brezposelnih v Italiji one delavce, ki niso vpisani v sindikate in jih uradi ne vodijo v statistiki brezposelnih. V tem slučaju se seveda % zviša).

Industrijska podjetja večinoma počivajo. Kamnolomi v Nabrežini, večji del industrijskih

obratov in tovarn v Trstu in na deželi: vse je mrtvo. Oni delavci, ki so toliko srečni, da delajo po dva-tri dni na teden, zaslužijo po 15 lir na dan, pa tudi manj. Delavke v velikih tobačnih tovarnah imajo n. pr. 8 — 9 lir dnevno, nekateri težaki po 10 — 12 lir, kvalificirani delavci največ 24 lir. Še sramotnejše so plače v južni Italiji. V okolici Rima sem zadel na zidarje, ki so garali 10 ur dnevno za 10 lir, pomožni delavci celo samo 7 lir. Opoldne so si privoščili kos kruha in čebule, saj drugega in več si itak niso mogli. V Kalabriji in po Siciliji pa "množijo delavci narodno bogastvo" za borno plačo 5.60 do 6 za 12-urno delo.